

עטרת שלום

עלון שבועי שע"י מוסדות קאמרגא בארה"ק – בנושאים כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א
רח' ארזי הבירה 48 ירושלים

פרשת בראשית נח

בס"ד, עש"ק פרשת נח
ל' תשרי תשע"ב – שנה ג' גליון צ"ב

זמני הדלקת הנרות ומוצ"ש

הרה"ג מוצ"ש ר"ת	ירושלים	בני ברק	ניו יורק	מונטריאל
6:10	5:30	4:18	7:10	7:03
5:30	4:32	5:39	6:31	5:32

נא לשמור על קדושת הגליון

עטרת ראשנו

דברי תורה מכ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

פרשת בראשית

**וְהָאָרֶץ הָיְתָה תְהוֹם וְבָהוּ וְחֹשֶׁךְ עַל פְּנֵי תְהוֹם
וְרוּחַ אֱלֹהִים מְרַחֶפֶת עַל פְּנֵי הַמַּיִם (א ב).**

אפשר לומר שזה ידוע ממרן האר"ל (ע"ה שער לט ד"ב) שלפני שנברא אדה"ר לא היה מי שיעלה מ"ן אתערותא דלתתא עיי"ש. וזהו 'הארץ' בחינת מלכות, 'היתה' בנ"י עה"א והכולל שם תכ"ה שהוא ר"ת כ"ל ה'נשמה ת'הלל כידוע (פע"ח שער הומיות פ"ה), 'תהו ובהו' היינו שהארץ היתה תהו ובהו משום שלא היה מי שיעלה מ"ן ולהורות ולהלל להקב"ה.

'רוח אלהים מרחפת על פני המים' ופרש"י כסא הכבוד עומד באויר ומרחף על פני המים. שהכסא שהוא המלכות לא היה לו מקום מנוחה ותיקון. 'תהום' הוא בנ"י תנ"א בחינת תורה אור החכמה, וגם תהום עה"א בנ"י הג' מילואים של שם אה"ה, בחינת צלם, שהיה חסר אור התורה והחיות שהם הצלמים בעולם.

'ויאמר אלהים יהי אור ויהי אור' שהוא המשכת אור החכמה, וזהו 'וירא אלהים את האור כי טוב' ואיתא בבעל הטורים 'את האור' בנ"י בתורה ותר"י, היינו החכמה אמיתית, עיי"ז 'ויברל אלהים בין האור ובין החשך' יוכל להפריד בין טוב לרע, שמתחילה היה הכול מעורב, שהיה אור וחושך משתמשין בערבוביא כמו שפרש"י.

וזהו שמרמזו בחינות 'תהו ובהו' שיש בו אותיות ב' ת' ו"ה, כי זה ידוע שהעולמות נבראו ע"י הכ"ב אותיות כמו שאמרו חז"ל (ברכות נה.) יודע היה בצלאל לצרף אותיות שנבראו בהם שמים וארץ. וא"כ מתחילה היה מאות ב' עד אות ת' בחינת תהו ובהו בלי שום השפעה לעולם, וכל קיום העולמות היתה רק ע"י אות א' בלבד, ולזה יש בו ג"כ אותיות ו"ה לרמז שלכן אז היה חסר לזו"ן היחוד השלם,

וזהו עומק סוד כוונת חז"ל מובא ברש"י בתחילת בראשית (א א), שבתחלה עלה במחשבה לבראותו במדת הדין, וראה שאין העולם מתקיים, והקדים מדת רחמים ושתפה למדת הדין. שהתקשו בה המפרשים האם יש ח"ו שינוי רצון למעלה, אלא כוונת חז"ל הוא, שמקודם היה וצריך להיות בריאת העולם במדת הדין שהוא בחינת אתערותא דלתתא, ואח"כ יהיה מדת הרחמים שהוא בחינת אתערותא דלעילא, וזהו ושתפה למדת הדין, והבן סוד הגדול מה שגליתני לך.

וזהו 'צרה' בנ"י שם אלהים כמילוי הדין, בחינת אתערותא דלתתא, וזהו ג"כ מה שמרמזו רש"י 'צרה' י"א חלון, וי"א אבן טובה. היינו חלון הוא בחינת פה בחינת מלכות, כמו שאיתא בפתח אליהו (תיק"ז יז.) מלכות פה תורה שבעל פה קרינן לה. וי"א אב"ן טובה, היינו שם כ"ן, בחינת אתערותא

וזהו עומק סוד כוונת חז"ל מובא ברש"י בתחילת בראשית (א א), שבתחלה עלה במחשבה לבראותו במדת הדין, וראה שאין העולם מתקיים, והקדים מדת רחמים ושתפה למדת הדין. שהתקשו בה המפרשים האם יש ח"ו שינוי רצון למעלה, אלא כוונת חז"ל הוא, שמקודם היה וצריך להיות בריאת העולם במדת הדין שהוא בחינת אתערותא דלתתא, ואח"כ יהיה מדת הרחמים שהוא בחינת אתערותא דלעילא, וזהו ושתפה למדת הדין, והבן סוד הגדול מה שגליתני לך.

וזהו עומק סוד כוונת חז"ל מובא ברש"י בתחילת בראשית (א א), שבתחלה עלה במחשבה לבראותו במדת הדין, וראה שאין העולם מתקיים, והקדים מדת רחמים ושתפה למדת הדין. שהתקשו בה המפרשים האם יש ח"ו שינוי רצון למעלה, אלא כוונת חז"ל הוא, שמקודם היה וצריך להיות בריאת העולם במדת הדין שהוא בחינת אתערותא דלתתא, ואח"כ יהיה מדת הרחמים שהוא בחינת אתערותא דלעילא, וזהו ושתפה למדת הדין, והבן סוד הגדול מה שגליתני לך.

(רעוא דרעוין תשע"א לפ"ק)

פרשת נח

**צָהַר תַּעֲשֶׂה לְתִבְהָ וְאֶל אֲמָה תְכַלְכֵּנָה מִלְמַעְלָה וּפְתַח הַתִּבְהָ
בְּצִדָּהּ תִּשִׂים תַּחְתִּים שְׁנַיִם וְשְׁלִשִׁים תַּעֲשֶׂהָ (ו טז).**

הנה ידוע מה שפירש מרן הבעש"ט הקדוש זי"ע (בעש"ט עה"ת נח אות טו), ש'תבה' מרמז על מלה, שהוא נקרא תיבה, וזהו מה שאמר 'צהר תעשה לתבה' שתראה להאיר התיבה היוצא מפך. 'תחתים' שנים ושלישים תעשה' היינו שבכל דיבור ודיבור יכוין לעולמות נשמות ואלהות ע"ש.

והנראה לומר על דרך זה, דהרי 'תבה' בנ"י או"ת, היינו שזה ידוע שכל אחד יש לו חלק באותיות התורה, שהם חלקי השכינה שצריך האדם לעלותם ולתקנם, וע"י שמתקנם הוא צריך לעלותם למעלה בבחינת אתערותא דלתתא, ועיי"ז יהיה אתערותא דלעילא, ויושפע מלמעלה כל האורות והשפעות למטה.

וזהו עומק סוד כוונת חז"ל מובא ברש"י בתחילת בראשית (א א), שבתחלה עלה במחשבה לבראותו במדת הדין, וראה שאין העולם מתקיים, והקדים מדת רחמים ושתפה למדת הדין. שהתקשו בה המפרשים האם יש ח"ו שינוי רצון למעלה, אלא כוונת חז"ל הוא, שמקודם היה וצריך להיות בריאת העולם במדת הדין שהוא בחינת אתערותא דלתתא, ואח"כ יהיה מדת הרחמים שהוא בחינת אתערותא דלעילא, וזהו ושתפה למדת הדין, והבן סוד הגדול מה שגליתני לך.

וזהו עומק סוד כוונת חז"ל מובא ברש"י בתחילת בראשית (א א), שבתחלה עלה במחשבה לבראותו במדת הדין, וראה שאין העולם מתקיים, והקדים מדת רחמים ושתפה למדת הדין. שהתקשו בה המפרשים האם יש ח"ו שינוי רצון למעלה, אלא כוונת חז"ל הוא, שמקודם היה וצריך להיות בריאת העולם במדת הדין שהוא בחינת אתערותא דלתתא, ואח"כ יהיה מדת הרחמים שהוא בחינת אתערותא דלעילא, וזהו ושתפה למדת הדין, והבן סוד הגדול מה שגליתני לך.

(רעוא דרעוין תשע"א לפ"ק)

פרשת נח

דלתתא. והוא ע"י 'תעשה לתיבה' שיעשה ויתקן ויאיר האותיות, שהם חלקי השכינה השייכים לשורש נשמתו התלויה בו. ואז יזכה לבחינת נפש.

ואח"כ יזכה לאתערותא דלעילא וזהו 'ואל אמה תכלנה מלמעלה' אמ"ה בחינת שם מ"ה שהוא אתערותא דלעילא, ואז יזכה לבחינת רוח.

'ופתח התבה בצדה תשים' בחינת בינה, כמו שמבואר בוהר הקדוש (ח"ג סה.) דבחינה מסטרהא דינן מתערין. היינו שיזכה לבחינת נשמה.

וכל זה ע"י 'תחתים שנים ושלישים תעשה' שבעת תפלתך ולימודך וכל דיבור ודיבור ומוצא שפתיך תכוין לייחד שם, כי בכל אות ואות יש עולמות נשמות ואלהות ועולים ומתקשרים ומייחדים זה עם זה, ואחר כך מתקשרים ומתייחדים האותיות ונעשים תיבה ומתייחדים יחוד אמיתי באלהות, ותכלול נשמתך עמהם ככל בחינה וכוונה מהנ"ל, ומתייחדים כל העולמות כאחד ועולים, כמבואר בארוכה באגרת הידוע של מרן הבעש"ט שבסוף ספר בן פורת יוסף (מובא בבעש"ט עה"ת עמוד התפילה מ"ח אות יז.)

והנה שלש בחינות האלו הם נגד נפש רוח נשמה, שעולמות הוא נפש, נשמות רוח, אלהות נשמה. והם ג"כ נגד הג' סוגי אותיות קמנות בינונים וגדולים, שהם בחינת נר"ן כמבואר בשער רוח הקודש (דיוש א), היינו שע"י שילמד ויתפלל כן, אז יזכה לאתערותא דלעילא, ויזכה לשלימות נר"ן שלו.

והנה שלש בחינות האלו הם נגד נפש רוח נשמה, שעולמות הוא נפש, נשמות רוח, אלהות נשמה. והם ג"כ נגד הג' סוגי אותיות קמנות בינונים וגדולים, שהם בחינת נר"ן כמבואר בשער רוח הקודש (דיוש א), היינו שע"י שילמד ויתפלל כן, אז יזכה לאתערותא דלעילא, ויזכה לשלימות נר"ן שלו.

והנה שלש בחינות האלו הם נגד נפש רוח נשמה, שעולמות הוא נפש, נשמות רוח, אלהות נשמה. והם ג"כ נגד הג' סוגי אותיות קמנות בינונים וגדולים, שהם בחינת נר"ן כמבואר בשער רוח הקודש (דיוש א), היינו שע"י שילמד ויתפלל כן, אז יזכה לאתערותא דלעילא, ויזכה לשלימות נר"ן שלו.

(רעוא דרעוין תשע"א לפ"ק)

עֲשֵׂה לָךְ תַּבַּת עֲצֵי גִפְרִי קָנִים תַּעֲשֶׂה אֶת
הַתַּבָּה וְכִפְרֶתָ אֹתָהּ מִבַּיִת וּמִחוּץ בַּכֶּפֶר (ו יד).

עין תולדות יעקב יוסף פרשת ויצא, ובסופו ברה"ל לך
לך, שהאותיות יורדין מהחיות עד שמתלבשין במנצפ"ד
שהוא גבורות ודינין, כמעט 'עשה לך תבת עצי גפר'
[גפ"ר נטריון] גבורות פ"ר, שעד שם מתלבש החיות
של אלופו של עולם וצריכין להעלותו, ואות למ"ד משם
אל, הוא חיות האלף שירד עד לימודי השם, ותלמידי
חכמים העוסקים בתורה מעלין מאות למ"ד עד אלופו
של עולם, כמעט יעקב שקראו הקב"ה אל (ג כ). ואת
כ"ף סוף מנצפ"ד ששם ירד החיות עד עומק הקליפות,
שאי אפשר להעלותן אם לא במסירות נפש ממש, כמעט
אך המבואר בדברי מרן האר"י בשער נפילות אפים
(פרק ה), שביחוד אך' עלה רבי עקיבא בעת מוסרו נפשו
לקדושת השם, שהעלה מן' ירדה התחתונה עד אלף
אור אין סוף. ובוה לך מן' מארצ' (ב א) שעל ידי לימוד
התורה מעלין מאות למ"ד עד אלף. והמורסין עצמן על
קדושת השם מעלין אות' מ' מעומק הקליפות ששם נפלו
כתרים ונשמות של אדם הראשון, ומעלין אותם עד
כתרא עלאה יחוד כ"ף פשוטה, הנוכר בדברי מרן האר"י
כסוד נפילות אפים ע"ש. והו' 'עשה לך' שתתקן בחינות
לך' על ידי 'תבת' לימוד התורה, מן אות למ"ד עד
אלופו של עולם, ובמסירות נפש תעלה 'עצי גופר'
גבורות פ"ר מן הק' עד אות אלף, 'והיית א"ך שמח'
(דברים טו ט).

(היכל הברכה) מרבינו יצחק אייזיק מקאמרנא

עֲהָר תַּעֲשֶׂה לַתַּבָּה וְאֵל אִמָּה תַּכְלֶנָּה
מִלְמַעְלָה וּפְתַח הַתַּבָּה בַּצֵּדָה תִּשִּׂים תְּהַתִּים
שְׁנַיִם וְשִׁלְשִׁים תַּעֲשֶׂהָ (ו טז).

רצה לומר, אמרו רז"ל (סוטה נב) יצר הרע נדמה לצדיקים
כהר, ולרשעים כחוט השערה כנודע. לזה מרמז לנו
התורה הקדושה 'צרה' אותיות צ' ה"ר, א"כ מה תקנתו
'תעשה לתבה' שתלמד בתורה הקדושה, ותדבק
באותיות ובתיבת התורה שיהיו לשמה, והו' דייקא
שהתחלת כל תקיים ותקבל עליך 'ואל אמה תכלנה
מלמעלה' כלומר אל תקרא 'אמה' אלא אמה בינה עולם
התשובה' שתחלת כל תעשה תשובה שלימה' ואו
'תכלנה מלמעלה' אמה זו בתשובה שלימה, ואח"כ
'תעשה לתבה' לשמה כנ"ל. ועוד 'ופתח התבה בצדה
תשים' רצה לומר אחר שתלמוד בנגלת התורה לשמה,
ותעשה תשובה שלימה כנ"ל, או תלמוד סתרי תורה,
שלמודך צריך להיות בהסתר 'בצדה', וזה הלימוד של
סתרי תורה יהיה לך 'פתח' ללמוד תורה לשמה באמת,
כנודע שכל כתיב האר"י וזה"ה וספר הזוהר הקדוש
ותיקונא זר' עיקר למודם הוא לידע שיש אלקים
בישראל, בדביקות באחדות אחד, ואין לך יותר דברי
מוסר מזה, לזה אחר שתמלא כרסך בש"ם ובפוסקים
תורה לשמה ובתשובה שלימה כפי יכולתך, אח"כ
'ופתח התבה בצדה' בהסתר 'תשים', שניים ושלישים
תעשה' ר"ל עבור למודך לשמה כנ"ל בנגלה ובנסתר

וְיָחִי לְמִן שְׁתֵּים וְשְׁמַנִּים שָׁנָה וּמֵאֵת שָׁנָה
וְיִוָּלַד בֵּן. וְיִקְרָא אֶת שְׁמוֹ נָח וְגו' (ה כח-כט).

אחד שאל מאמנו"ר מובהק הרב הקדוש מו"ה יצחק
אייזיק יהודה יחיאל זלה"ה, מהו הטעם שאדמו"ר נהג
להעלים שמות נערים בנים או בנות, ולקרוא להם
בשמות שאין להם עיקר, כגון אלמיר זייד"א וכיוצא
בהם, ועיקר שמם היה אמנו"ר וזה"ה כותב בהעלם על
איזה ספר, ולא היה יודע שום אדם איזה שם, אלא הוא
לברו, כי היה לו כלל גדול בא"ב של א"י ב"מ, וכך היה
רושם כל השמות של הילדים שהיו חשובים מאוד
לאביהם, כגון בן יחיד, או מי שלא זכה לבנים זכרים,
וכיוצא בהם, ולאחר שלשה שנים פתח הספר, ואמר שם
הילד, והיה שואל אותו האיש השואל הנ"ל, מסתמא
אדמו"ר אינו עושה שום דבר מה שלא נרמז בתורה,
והשיב לו שכך איתא בלש"ק (פ' בראשית) וז"ל: 'ויחי למך
וגו' ויולד בן ויקרא שמו נח' אמר הר"ן מינין, ששמע
ממורי זלה"ה, כי מה נשתנה בכאן מכל שאר, שנאמר
בהם 'יולד מתושלח ויולד את למך' וכן בכלם, וכאן
אצל נח נאמר 'ויולד' פתח ואח"כ כתיב 'ויקרא שמו נח'.
והענין כי עד מתושלח היה צדיק אחד בכל דור ודור
מאותן עשרה דורות, וכשבא מתושלח שהיה צדיק
גמור, וחותר ובורת כל הקליפות, בכח הרב פיפיות אשר
בידו, שהוא שמו יתברך, לכן נקרא מתושלח מלשון
'אישי שלחו בידו' (יה"כ כג י) לשון חרב, וכשנולד נח
אבר מתושלח כח החרב הזה, והיו הקליפות רבות
מאוד, לכן נתייאר או למך לקרא שם לבנו בעת לידתו
עד שיגדיל, ואח"כ כתיב 'ויקרא שמו נח' כי כל מה
דאתגלי שלמא עליו עינא בישא רחמנא ליציל ע"כ
ורפח"ה.

(אור עיניים) מרבינו אליעזר צבי מקאמרנא

וְאִתָּה קַח לָךְ מִבֶּל מִאֲבָל אֲשֶׁר יֵאָבֵל וְאִסְפָּתָה
אֱלִיף וְהָיָה לָךְ וְלָהֶם לְאֲבָלָה (ו כא).

כלומר ידוע הוא שישראל עם הקודש נוסעים לצדיקים
ומסתופפים בצלם, וכל אחד צריך בקשתו שהצדיק
ימליץ בעדו להושיע אותו, לזה מזהיר הכתוב לאדם
הנוסע לצדיק הדור, 'ואתה קח לך מכל' מהצדיק אחר
כל הבקשות שלך, 'מאבל' יחוד זה יאהדונה", וזאת
דייקא צריך אתה ללמוד מרבך הצדיק הדור, לידע ליחיד
עכ"פ יחוד זה יאהדונה" העולה מאבל, כי מזה היחוד
לא יכול שום בר ישראל לפטור עצמו מלייחד, וכך
שמעתי מאמנו"ר וזה"ה, ששמע משם מרן הבעש"ט
זלה"ה, שמזה היחוד יאהדונה" לא יכול לפטור עצמו
שום בר ישראל, ואפילו מי שעוסק בשוק במו"מ בכל
הדברים שמוכר וקונה, יכול לכונן לשם יחוד הזה, וזה
ג"כ סוד 'בכל דרכך דעה' (משלי ג י) 'דע את אלקי אביך
ועבדהו' (יה"א כח ט), וכשתעשה כך או 'ואספת אליך
והי'ה' שם קדוש הויה"ב"ה, וישרה עליך שם הקדוש,
'והיה' בכל יום השמירה לך' מכל הזיק ומכושל ונוק,
ובכל דרכך תצליח. ולך ולהם' הנדבקים כך יהיו
'לאבלה' בפרנסה בריוח והצלחה גדולה.

(בן בית) מרבינו אליעזר צבי מקאמרנא

וְאִתָּה קַח לָךְ מִבֶּל מִאֲבָל אֲשֶׁר יֵאָבֵל וְאִסְפָּתָה
אֱלִיף וְהָיָה לָךְ וְלָהֶם לְאֲבָלָה (ו כא).

רצה לומר, בני ישראל הקדושים, מבקשים לפני הקב"ה,
ואומרים לפניו יתברך שמו, 'ואתה' הקב"ה 'קח לך כל
התפלות שמתפללים כל ישראל הקדושים, הבא 'מכל
מאכל' היינו שתתן להם מזונא ריחא פרנסה בהרחבה,
והוא דייקא 'אשר יאכל' כלומר כמו שאמר יעקב אבינו
ע"ה 'נתן לי לחם לאכול ובגד ללבוש' (כח ט) והקשו
המפורשים, למה כפל לשון הקדוש 'לחם לאכול' הרי

(בן בית) מרבינו אליעזר צבי מקאמרנא

בודאי ידענו שלחם הוא כדי לאכול, וכן בגד הוא כדי
ללבוש. אלא שמעתי מאמנו"ר מובהק זלה"ה, לפי שיש
לחם כזה שהמלאכים ג"כ אוכלים, שהוא חיות רוחני
שלהם, מאורות העליונים שנתן הקב"ה להמלאכים,
ולכל הנשמות צדיקים שבעולם העליון, וכן יש בגד
העליון שהוא חלוקא דרבנן כנודע, שהוא לבושים של
הנשמות רוחניים, ואם נתן לו הקב"ה כל אלה לא יהיה
לו בעוה"ז מה לאכול ומה ללבוש, ואמרו רז"ל (וה"ק ח"א
קטט). שכל התפלות צריכים לפרש אותם היטב. לזה
אמר יעקב אבינו ע"ה 'לחם לאכל' דייקא בעולם העשיה
הזה, וכן בגד כדי ללבוש בעוה"ז. ה"ה כאן בבקשה זו
של כל ישראל מבקשים ואומרים להקב"ה כנ"ל, והוא
דייקא באופן 'מכל מאכל' הזה 'אשר יאכל' בעוה"ז. ועוד
מבקשים ישראל מהש"ת 'ואספת אליך' תפלתנו, ואל
ימסרו לפני ב"ד שלמעלה, אלא דייקא לפניך שאתה
בוהן לבות וכליות, מזה תדע שאנחנו זוכים להשפיע לנו
פרנסה בריוח, ואו 'והיה לך' תפלתנו 'להם' לכל
ישראל 'לאבלה'.

שולחן הטהור

לקט הלכות מספר 'שולחן הטהור' וזר זהב' לרבינו יצחק אייזיק מקאמרנא זי"ע

חיוב הנחת תפילין ר"ת. סימן לד' (יד)

רבינו האריך בזר זהב (סק"א) בענין חיוב הנחת תפילין ר"ת, ומקדים להביא את סדר השתלשלות וקביעת הפסק הלכה לדורות, ונביא בעזה"ת בכל גליון ענין אחד מדבריו.

אופן הנחתו, ובדין מב"מ אינו חוצץ

אין אנו יודעים מסברא, שאילו באנו לפרש הפסוק כעולה על הרוח נפרש אם מונח על הראש כבר יצא ידי מצוה, וזה דעת חיצוני, צדוקי¹, שהרי קבלו חז"ל דבעינן הידוק, להדק התפילין על הראש הידוק היטב, אבל אם מהדקו על ראשו ואויר מפסיק, כמו שיש אנשים לאלפים ולרבבות שראשן משופע ואויר מפסיק בין ראש לתפילין, מימינו לא שמענו מי שיהרהר על זה ויפסול הנחה כזאת, כי אין חציצה באויר², ואם כהן עומד באויר על ידי שם, כמו דוד המלך³, עבודתו פסולה⁴. דאין זה עמידה אלא פריחה, וכבר בקשתין מאוד שלא תלך עמי אחי הנעים אלא בדרך ישר דרך אמת. ועוד הרי הרשב"א (חי' מגילה כד: ד"ה ציפה)⁵ וסייעתו סוברין דחציצה אינה פוסלת כלל בתפילין, והיאך תאמר אחי הנעים ליפסול אף אויר אף מין במינו, אלא זה הבל.

והלכה ברורה שיכול להניח התפילין זה על זה ואין כאן חציצה, ואף שבהכרח כשאחד מניח אותם צריך לכוין שהאחד מהם כרצועות, דאם לא כן עובר על בל תוסיף, אבל על כל פנים בהכרח להודות ששם תפילין עליהם, שהרי אם הם פסולין לדעתו כשרים הם לדעת בית דין אחר:

מסגרת השלחן

תפילין דבעינן שיהיה מותחין על הראש דוקא, ואם יהיו תלויין באויר לא מהני בזה, לא מהני אף אם מפסיק מה דהוי מין במינו, דמה בכך דאינו חוצץ מכל מקום על הראש אינו מונח, והוי כאילו היה אומר מפסיק ביניהם, ותדע אם יניח ידו על הראש ויניח עליו תפילין אטו יהיה ד', דהרי היד הוי מין בשר ואינו חוצץ על הראש, זה ודאי אינו דאנן בעינן שיהיה מותחין על הראש, וה"ה בזה אם מונח על המעברתא, ע"כ.

ועליו נסובב תירוץ רבינו. וע"ע בשו"ת מהרש"ם (ח"ד סימן כח, וקלח) ושו"ת כוכב מיעקב (ח"ב סימן ה') שסתרו דברי המהרש"ק הנ"ל, והביאו כמה ראיות ברורות מהש"ס שאף היכא דבעי נגיעה ממש אמרינן מין במינו אינו חוצץ, ע"ש באריכות הדברים, וכן נקטו להלכה למעשה.

וכן נקטו להלכה למעשה, בספר שם חדש (על ספר יראים דף ק"ג ע"א) שהביא מגמ' (סוכה לו:) דמב"מ אינו חוצץ. וכתב - וזוהי נראה לי ראייה למה שנהגנו להניח ב' זוגות תפילין בב"א, ומניחין התיאורא של תפילין דר"ת על המעברתא של תפילין דרש"י, שכיון דמב"מ אינו חוצץ, ואינו נוטלן משם כל זמן הנחתן שפיר דמי להניח זע"ז. ובתוס' (בכורות ט:) בד"ה אר"א, דביאכא מקצת פנוי איכא למימר טפי מב"מ אינו חוצץ, וה"נ תפלה דר"ת מקצתה פנויה ומונחת על השער ממש שפיר אמרינן בה מב"מ א"ח, ע"כ. וכן בפתח הדביר (סימן לד סק"א) הסכים לדעת הרב שם חדש, ושאינו צריך להזהר בזה אף לכתחלה וכדק"ל בעלמא מב"מ אינו חוצץ. וכן חזק דבריו בפתח"ד (ח"ג דף רצ ע"ד), ע"ש. וכל"כ הרב יפה ללב (סימן כז סק"ב), ע"ש. וע"ע באות חיים ושולם (סימן כז סק"ה וסק"ז) מה שהפריך דברי המהרש"ק ע"ש.

ה. עיין מגילה כד: וברמב"ם (תפילין פ"ד ה"ג).

ו. כל"כ ובאשל אברהם (סימן כז) ובתהלה לדוד (שם סק"ב).

ז. סנהדרין צה.

ח. כדאיתא בגמ' (זבחים כו.) בעא מיניה אבואה דשמואל משמואל נתלה וקיבל מהו, [פרש"י - נתלה באויר העזרה וקיבל הדם, מהו], א"ל כשורה, א"ל אישתבת, אין דרך שירות בכך, ע"ש. וכן פסק הרמב"ם (פסולי המוקדשין פ"א ה"ט) - נתלה וקיבל הדם מצואר בהמה המונחת בקרקע פסול שאין דרך שירות בכך. ותמיה רבתי שנעלם מעינו של המהרש"ק הנ"ל גמ' ורמב"ם מפורשת זו, שכתב דבכהן עובד אין הקפידא אלא כשיש הפסק בין רגליו לקרקע, אבל אם היה אפשר שיהיה פורח באויר עבודתו כשרה.

ט. מובא לעיל בסימן כז ס"ג.

מעתה נבוא לבאר בענין הנחת תפילין שמן הראוי מכמה טעמים להניח שני זוגי תפילין ביחד כדעת הרא"ש (הלכות תפילין סימן ה), וכן נהגו הרבה צדיקים קדושים וכן נהג מורי אבי וצוה עלי קודם פטירתו שאנהוג ככך⁶, ואי אפשר אלא שיניח אלו על אלו, ואין כאן חציצה דשם אחד להם, תפילין, ומין במינו אינו חוצץ. ומנא אמינא לה, דתנן (זבחים קט:): המקריב קדשים ואמוריהם בחוץ חייב⁷, דהיינו השה עם צמריו ועורו כולו כמות שהוא, ומקשה הגמרא (שם קי.) ואמאי דהא אינו מתקבל בפנים, אמר רב מין במינו אינו חוצץ, ונחזי אנן מאי מין במינו, וכי צמריו ועורו ובשרו מין אחד עם האימורים שהם חלב, אלא ודאי הכוונה מין במינו בשמא, דשם אחד להם, קדשים⁸. וה"ה כאן שם אחד להם תפילין כשרים, כמו שבררנו שכל אחד מודה שחבירו מניח תפילין כשרים ואין כאן חציצה.

ומאד בקשתין אחי שתלך עמי באהבה וחיבה מודה על האמת, ולא תבוא עלי לומר שהגידין או השחרות מפסיק⁹, כי הכל שם תפילין עליו ולא היה כוונתי מעולם מין במינו עור ועור אלא בשמא תפילין ותפילין. ואל תאמר אחי שהתפילין בעינן שיהיו מונחים ממש על הראש, ואף אויר מפסיק, והוא הדין למין במינו. חדא דהיכן מצינו זה, התורה אמרה והיו לטוטפות בין עיניך (דברים ו ח), ופירושו

א. עיין בהקדמת זוהר חי (דף ב.) מבנו מהרא"צ מקאמרנא זי"ע.

ב. פירש רבינו בעצי עדן שם וז"ל: חייב ולא אמרינן חציצה לפי שמינו אינו חוצץ.

ג. וז"ל הגמ' שם: המקריב קדשים. אמאי והאיכא חציצה, [פרש"י - שהבשר אינו ראוי להקטרה חוצץ בין אימורין למערכה, ודכוותיה בפנים לאו העלאה היא דרחמנא אמר (ויקרא א ח) על העצים אשר על האש, וקס"ד דמתני' רבי יוסי היא דאמר אינו חייב עד שיעלה לראש המזבח כהקטרת פנים], אמר שמואל כשהפך [פרש"י - החלבים למטה], ורבי יוחנן אמר אפילו תימא שלא הפכו והא מני רבי שמעון היא דאמר אפילו העלו על הסלע חייב, רב אמר מין במינו אינו חוצץ, ע"כ. וכן פסק הרמב"ם (מעשה הקרבנות פ"ט ה"ה) - המעלה את הבהמה כולה בחוץ חייב מפני האימורין, ואע"פ שלא הפרישן אין בשר הזבח חוצץ, וכאילו הקטיר האימורים בפני עצמן, ע"כ. הרי שאע"פ שהם חלוקים בשמם, זה חלב וזה בשר, (וע"ע ביר"ד סימן צח ס"ב וש"ך סק"ו). ועוד שאין הבשר ראוי להקטרה, אפ"ה חשיבי מין במינו שאינו חוצץ. וכן בתפארת ישראל (זבחים פ"ג מ"ה) כתב - ומה"ט נקט קדשים לשון רבים, דקמ"ל דאפילו היו הרבה קדשים זה ע"ג זה, גם בשר חבירתה אינו חוצץ בפני האימורין, מדה"ל כמין במינו, ע"ש.

ד. כוונתו לדברי השנות חיים (מהר"ש קלוגר, ח"ב שו"ת סת"ם, הל' תפילין תשובה נ') שכתב תשובה לרבינו וז"ל: ובנדון שאלתו במה שמניח ב' זוגות תפילין יחד, וזוג דר"ת מונח על המעברתא של התפילין דרש"י, וכתב רום מעלתו דמין במינו אינו חוצץ, זה ודאי לא יפה עושה, מלבד דמה יעשה בהצבע שחור שעל המעברתא הרי אינו מינו עם הקלף של מעברתא, שנית וגם התפירות של הגידין, ואטו אפשר לצמצם שיהיה תפירה נגד תפירה, ואם הוי החוטין נגד הקלף של המעברתא הוי חציצה, דהרי אפילו שער אחד וכינה חוצצין.

והנה מלבד זה לא אמר כלום, כי כבר כתבתי בתשובה בארוכה לק"ק פרעשבורג להגאון בעל חתם סופר והועתק בחבורי ליי"ד מה"ת לה' ס"ת, והעליתי שם דמה דאמרינן מין במינו אינו חוצץ היינו רק בדבר דלא כתיב ביה שיהיה זה על זה ממש, כגון בכהן העומד על הרצפה, דבזה עיקר הקפידא שלא יעמוד על דבר אחר וליהיה מפסיק בינו לבין הרצפה, אבל אם לא הוי דבר המפסיק בינו ובין הרצפה אף שלא יהיה הוא העומד על הרצפה, כגון אם היה אפשר שיהיה פורח באויר נמי היה כשר העבודה בזה [א"ה]. עיין לקמן מה שכתבתי שזה סותר גמ' ערוכה בזבחים (כו.), כיון דעיקר הקפידא שלא יהיה דבר המפסיק בזה אמרינן דמין במינו אינו חוצץ, אבל בדבר שבעינן שיהיה דבוק זה על זה, כגון

הרה"ק רבי ישראל מרוזין בן הרה"ק רבי שלום שכנא מפרוהבישט זצ"ל ג' חשוון תרי"א

בית אביו

נולד ביום ג' תשרי צום גדליה שנת תקנ"ז בעיר פרוהבישט, לאביו הרה"ק רבי שלום שכנא מפרוהבישט זצ"ל בן הרה"ק רבי אברהם המלאך זצ"ל בן הרה"ק רבינו רבי דוב בער המגיד ממעזריטש זיע"א, ולאמו הרבנית מרת חוה בת הרה"ק רבי אברהם מקארסטשויב זצ"ל חתן הרה"ק רבי מנחם נחום מטשערנוביל זיע"א בעל המאור עינים'. בזמן שאמו הייתה מעוברת עמו העיד הרה"ק רבי אברהם יהושע העשיל מאפטא זיע"א בעל היאוהב ישראל' שהיא בבחינת ארון קודש הנושאת ספר תורה בתוכה. ובכל תשעת ירחי לידה לא יצתה ממתן ביתה לבל תיראה שום דבר אסור. כשנולד נקרא שמו בישראל ישראל ע"ש מרן רבינו הקדוש אור שבעת הימים רבי ישראל בעל שם טוב זיע"א. בשנותיו הראשונות יצק מים מאביו הקדוש, אך ביום י"ד תשרי ערב חג הסוכות תקע"ג בהיותו כבן שש שנים נסתלק אביו על פניו, ועבר תחת חסותו של אחיו הגדול הרה"ק רבי אברהם מפרוהבישט זצ"ל, כעשר שנים ישב תחת צל אחיו הגדול שהנהיג את בית אבותיו ברמה, עד יום הסתלקות אחיו ביום שיבסר אדר תקע"ג בהיותו אחיו אך ורק כבן כ"ז שנים, אחיו הקדוש נסתלק מבלי שהשאיר אחריו זשי"ק ואחיו הקטן רבי ישראל חלץ לאשתו, ומאותו היום נתעטר רבי ישראל להמשיך בכתר הנהגת בית אחיו ואבותיו, כשמתחלה נהג נשיאותו בעיר פרוהבישט מקום מגורי אביו ואחיו ואח"כ העביר את משכנו לעיר רוזין ועל שמה נקרא לדורות בפי כול הרוזינער.

בית חמיו

בהגיעו לפרקו גיל שלוש עשרה למצוות נשא לאשה הרבנית מרת שרה בת רבי משה הלוי אפרתי זצ"ל ריש מתיבתא בברדיטשוב, מגזע רבינו הרמ"א זיע"א, וממנה נולדו לו בניו ובנותיו. בשנת תר"ז נתאלמן ממנה, ובשנת תר"ח נשא את אלמנת הרה"ק רבי צבי הירש מרימנוב זצ"ל והביאה עמה בן ובת וגיטלם וחינם על ברכיו. בעת שהתחתן עם הרבנית השנייה הייתה עשוריייה גדולה עליו על זה שנשא אותה אחר שהייתה כבר אלמנה מבי' בעלים, שמקודם שנשאת להרה"ק רבי צבי הירש מרימנוב הייתה כבר אלמנה מבעל אחר, ואם כן יש לה דין קטלנית ואסורה לינשא לעולם (עיין יבמות סד:). רבינו קודש הקדשים איש האלוקים הגאון הקדוש רבי יצחק אייזיק מקאמרנא זיע"א בעל ה'היכל הברכה', גילה זרועו הגדול בהלכה לברר וללבן מעשה הצדיק שעשה כדן, שכל דינא דגמרא בקטלנית אינו אמור אלא היכא שלא היו לה בנים כלל מקודם, אבל אם היה לה בנים יצתה מדין קטלנית ומותרת לכול, וז"ל רבינו הקדוש בספרו נוצר חסד על מסכת אבות (פ"ג מ"ד) קודם שבה לברר וללבן הדין: 'וראייתו לאחד קדוש בדורנו איש אלוקים קדוש ונורא מאד שנשא אשה שהיו לה שני בעלים ומתו, ומחמת שראיתי איזה לומדים שקיטרו על הצדיק, אברר הלכה ברורה שמעשה הצדיק הלכה קבועה ברור כשמש, ומחמת שהוא ענין הנצרך לכל זמן, אכתוב כאן אף שאינו מענין החבור, ועוד להצדיק הצדיק להודיע שכל מעשה הצדיקים הם תורה שלימה' עכ"ל. אח"כ מאריך רבינו בגלגל ובנסתר דרכו בקודש להוציא הלכה ברורה כשמלה.

מבאר רבותינו

ואמר הקדוש איש אלוקים מוה"ר ישראל מרוזין, כי מתחילה היה רבי כמו לאמפע שבתוכה פתילה דולקת ומאיר לכול, וכעת קנאפ של הענגיל לאכטיר באמצע וסביבנו נרות, ואין מי שידליקם, כי אותו קנאפ אין בו אפילו חיות מועט ולא מעט אור. ואני השפל לא באתי חלילה על איזה פרטיות מצדיקים אנשי דורנו חלילה, כי מי יודע רוח בני האדם צדיקים, כי אפשר בנקודה החיצונה מתנהג כמלך, ובנקודה הפנימית לבבו נשבר ונכנע לפני קונו לאלף שברים נשבר, קדוש הוא לאלוקיו.

(זוהר ח"י לרבינו יצחק אייזיק מקאמרנא זיע"א, ח"א רטו.)

הנהגתו ופרשת מאסרו

אלפים רבים מכל פלך רוסיה נהרו אל בית הצדיק, שמו הקדוש נאמרה בחילה ובסילודין בפי כול, דאג רבות למען עניי ארץ ישראל, ואסף הרבה ממון מקהל החסידים להחזיק הישוב בארץ הקודש, הנהגת רבי ישראל היה שונה מכל שאר צדיקי הדור, הנהגת תפארת ומלכות, ביתו היה ארמון של ממש, מרכבתו ארגמן רתום בארבעת סוסים.

כמובן שהנהגה זו של מלכות עוררה עליו חמת הרבה מקטרגים שהלשינו עליו למלך, והמלך בימים ההם ברוסיה היה הצאר הרשע ניקולאי הראשון ימ"ש, אשר קיים בכל מאודו ונפשו מאמר חז"ל הלכה היא שעשוי שונא ליעקב, וגם הוא חיפש כל טצדקי למצוא עלילות דברים על הצדיק, כי בלב המלך היה עליו טינא כאלו הוא מקים מלוכה בתוך מלכותו. בשנת תקצ"ח הרגו היהודים שני מלשינים מוסרים, חברי המוסרים הלשינו למלך שהדבר נעשה בהסכמת הצדיק, כמובן שהדבר עוררה חמת המלך על הצדיק, והוציא צו מעצר נגד הצדיק עד שיבוא במשפט אם ידו הייתה במעל, למעלה מכ"ב חדשים ישב הצדיק במאסר בכלא בקיוב לבדו, עד לשחרורו ביום שושן פורים ת"ר. אולם אעי"פ ששוחרר היה נתון עוד תחת משמר כבד בביתו עד שיצא פסק הדין לגביו, עסקנים וחסידים התחילו לטכס עצות להבריא הצדיק מגבולות רוסיה, מתחילה ברח לקעשניוב, ושם נדע לו שגזירתו היא להיגלות לסיביר הרחוקה, וישם לדרך פעמיו וברח ליאס, ומשם עבר והבריא הגבול לעבר אוסטריה, כמובן ששלטונות רוסיה דרשו מאוסטריה שישגיר אותו, אך בדיוק בעיר סאדיגורא נעלם לפני כארבעים שנה ילד בשם ישראל זונענפלד, והערימו על שלטונות רוסיה שהצדיק ההוא הוא הילד שנעלם ואינו ישראל פרידמן שרוסיה מחפשים, ועי"כ לא הסגירו אותו, והייתה הרווחה על הצדיק, וממש ראו ישועת השם בכל צעד ושעל מכל המאסר והבריחה.

בעיר סאדיגורא הקים הצדיק משכנו כמקודם, ואפילו ביותר ארמון מפואר וגדול בנו שם, ורבים מגדולי צדיקי גאוני גאליציע שבפלך אוסטריה ופולין הקרובה שלא יוכלו עד עתה לבוא אצלו בהיותו במדינה אחרת נסעו אליו ושחרו לפתחו הגדול.

עם רבינו ה'היכל הברכה'

רבינו קודש הקדשים איש האלוקים הגאון הקדוש רבי יצחק אייזיק מקאמרנא זיע"א כשהגיע הרה"ק מרוזין

לגור בעיר סאדיגורא, החליט לנסוע אליו, ונסע יחד עם בן דודו הרה"ק רבי יהודה צבי מראזדיל זצ"ל בעל הידעת קדושים' בנו של הרה"ק רבי משה מסאמבור זיע"א בעל התפילה למשה' וחתנו של הרה"ק שר בית הזוהר רבי צבי הירש מזידטשוב זיע"א בעל היצבי לצדיק', גם לקח עמו את השוחט שלו שליוה אותו בכל מסעותיו ואכל רק משחיתתו ה"ה רבי יודל שוחט. שלשתם התחפשו לאנשים וסוחרים פשוטים והתנהגו בכל הדרך כפשוטי עם, כשהגיעו לעיר סאדיגורא נכנסו לאכסניה אחת בבית מלון לנוח שם, עוד לא הספיקו לנוח מטורח הדרך, והנה בא שליח מבית הצדיק לבעל האכסניה, ואמר לו: שהצדיק מבקש מן שני הצדיקים שבאו לעיר לסור אליו מיד וברצונו לקבל פניהם, ענה בעל האכסניה לשליח: כי לא באו הנה שני צדיקים רק סוחרים באו הנה ונחיים הם עתה מטורח הדרך. כעבור זמן קט חזר השליח ומסר בשם הצדיק: שלאנשים הסוחרים ההם הייתה כוונתו, ואל יחשבו שיכולים הם להסתיר עצמן ממנו. כשראו רוח הקודש של הצדיק וא"א להסתיר עצמן ממנו, עמדו והחליפו בגדיהן במאני דרבנן, ויצאו לקראת בית הצדיק. הרה"ק מרוזין יצא גם הוא לקראתם במרכבתו לקבל הני פני קדושי עליון, כשנפגשו אמר להם הצדיק: למה התחפשתם וכי לא הרגשתי שצדיקי עולם עומדים לבוא אלי, ונכנסו לחדרו וישבו ושוחחו כמה וכמה שעות בדברים העומדים ברומו של עולם רזין דאורייתא וסתרי תורה, ואמר להם דברים גדולים ונוראים על נשמתו הקדושה של רבינו הקדוש בעל ה'היכל הברכה', כפי שכותב זאת רבינו בהקדמה על ספר ה'היכל הברכה' וז"ל: 'וכן הרב הקדוש איש אלוקים אור מופלא ומכוסה מוה"ר ישראל מרוזין בעת היותי אצלו לקבל אנפי שכינתא אמר וכו' והיה יודע ברוח קדשו הכל וכו', עכ"ל. והצדיק מרוזין הזמין אותם שישארו אצלו על שבת קודש, והסכים הרה"ק רבי יהודה צבי מראזדיל זצ"ל להישאר על שבת קודש, אמנם רבינו הקדוש בעל ה'היכל הברכה' לא הסכים, ונסע על שבת קודש לעיר טשערנוביץ. וממק רבינו באוני בן דודו ב' טעמים על מה שלא נשאר שם על שבת קודש, א. משום שלא רצה לשנות ממנהג אבותיו אשר יסודיותם בהררי קודש רבותינו הקדושים עד לרבינו אור שבעת הימים הבעש"ט זיע"א שנהגו ללבוש בגדי לבן על שבת קודש, ובצל הצדיק לא יוכל ללבוש בגדי לבן. ב. שמה לא יהיה לו די הכנעה כראוי לגדלות הצדיק, ועי"כ יכול להיות לו נזק.

הסתלקותו

לקראת ימים הנוראים של שנת תרי"א נחלש מאוד, וימי ראש השנה ועשרת ימי תשובה היה בחלישות גדול ובקושי צם ביום הכיפורים, וכן עברו עליו ימי חג הסוכות שמיני עצרת, ובכל הזמנים שמעו ממנו רמוזים שעומד הוא לעזוב עלמא הדין, וביום ג' חשוון נסתלק מעלמא הדין, ונטמן בעיר מלכותו סאדיגורא, השאיר אחריו ששת בניו הקדושים: רבי שלום יוסף מסאדיגורא, רבי אברהם יעקב מסאדיגורא, רבי דוב בער מלעווא, רבי מנחם נחום משעפינשט, רבי דוד משה מטשורטקוב, רבי מרדכי פייבוש מהוסיאטין. בנותיו: אשת רבי יצחק מסקוויאר, אשת רבי דוד הלפרין, אשת רבי יוסף מונוון, אשת רבי מנחם מנדל מויז'ניץ בעל ה'יצחק צדיק'.